

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Tussen mensen – Contextueel denken over relaties, familie en samenleving

niet-biologische vader was degene die koos voor het krijgen van een kind door donor-schap. Dit is een existentieel gegeven, want zonder deze keuze van hem zou zij er niet zijn geweest.

In hoofdstuk tien laten de auteurs de lezer middelen een kort overzicht kennismaken met de belangrijkste contextuele interventies.

Aan de contextuele werken die toegankelijk zijn voor een breder publiek, is een mooi boek toegevoegd. De positieve gerichtheid van de contextuele therapie op rechtvaardigheid, loyaliteit, betrouwbaarheid, menselijkheid en verbinding, waarbij steeds de blik wordt gehouden op onze verantwoordelijkheid voor de toekomstige generaties, komt er helder in naar voren. De meerwaarde van dit boek zit in het feit dat het een aanzet geeft de contextuele therapie te verbreden naar de samenleving. Dit wordt op een begrijpelijke manier gedaan en geïllustreerd met voorbeelden die aanzetten tot kritische reflectie. Door ook deskundigen uit andere vakgebieden het woord te geven, proberen de auteurs te

laten zien wat de contextuele therapie voor de bredere samenleving kan betekenen. Als systeemtherapeuten hebben wij te maken met grotere maatschappelijke verbanden en met cliënten met een diversiteit aan achtergronden. Ook voor systeemtherapeuten is dit boek daarom aan te bevelen.

Annelies Onderwaater werkt als klinisch psycholoog, (lichaamsgericht) psychotherapeut, orthopedagoog, systeem- en contextueel therapeut in haar praktijk in Amsterdam. Zij is opleider, leertherapeut en supervisor (NVRG, VCW en NVP). Email: annelies.onderwaater@ziggo.nl.

Literatuur

- Boszormenyi-Nagy, I. & Krasner, B.R. (1994). *Tussen geven en nemen – Over contextuele therapie*. Haarlem: De Toorts.
- Onderwaater, A. (2018). *De onverbreekelijke band – Inleiding en ontwikkelingen in de contextuele therapie van Nagy*. Amsterdam: Pearson Benelux.

Liefde in verhouding – Een nieuw perspectief op trouw en ontrouw

Esther Perel (2018).

Amsterdam: A.W. Bruna Uitgevers B.V.:

Nederlandstalig. 352 pp., € 20,-.

ISBN 9789400509092.

Jasmien Peeters

Kan een psychotherapeute ook sterallures hebben? Als je Esther Perel heet, in New York woont en de wereld rondreist om over liefde, lust en ontrouw te praten wel. In 2015 krijgt Perel een theaterzaal gevuld

in Antwerpen voor de School voor Relatetherapie. Zoals ze over het podium danst met haar *headset* en spreekt over seksualiteit en erotiek, heeft ze de vierhonderd therapeuten in de zaal in haar elegante broekzak. Ze jongleert met existentiële paradoxen en het publiek hangt aan haar gestifte lippen.

Oorspronkelijk is Perel opgeleid in de psychodynamische psychotherapie. Ze werkte vele jaren samen met Salvador Minuchin, de geestelijk vader van structurele gezinstherapie. Systeemtheorie noemt ze haar bakermat. Haar eerste boek schreef ze naar aanleiding van de Clinton-Lewinski

affaire en was een internationale bestseller in 2007. Het droeg de sublieme titel *Mating in captivity* (naar een gedicht van D.H. Lawrence). Ondertussen is haar tweede boek uit, *The state of affairs of*, in het Nederlands, *Liefde in verhouding*. Op de cover legt een zwart luciferdoosje uit waar het boek over gaat. Twee lucifers in het open doosje, eenje erbuiten. Een vurig beeld met blauwe zwavel tegen een helrode achtergrond. De afstand tussen de twee lucifers in het doosje is groot. De ene lucifer wendt zich af en zoekt schuin contact met de derde lucifer buiten het doosje. Ziedaar de driehoek met zijn drie hoofdrolspelers.

Perel is een Belgische vrouw die opgroeide als dochter van een naaister in Hoboken, als kind van twee Joods-Poolse holocaustoverlevers. Haar ouders hadden een kledingzaak in de Antwerpse Abdijstraat. In interviews vertelt ze soms openhartig over die wortels en hoe die haar ideeën hebben beïnvloed. Ze benadrukt dat haar ouders na de kampen resoluut voor het leven kozen, voor speelse vitaliteit. Ondanks dat ze bedrogen waren, weliswaar niet door elkaar, maar wel door de mensheid. Erotiek en levendigheid als een tegengif tegen de dood.

Heel wat mensen kennen haar al van haar twee Ted-talks over seks en affaires, die online nog steeds veel bekeken worden. Ze is niet alleen therapeut maar ook schrijver, trainer en spreker. Ook zij is een dwerg op de schouders van reuzen (o.a. Stephen Mitchell, Adam Philips, Gina Ogden, Jack Morin enz.) maar dan wel een dwerg met sexappeal. Ze slaagt er heel verdienstelijk in om het debat een stem (met Frans accent) te geven, een begeistertend en ontschuldigend discours neer te zetten. Haar verhaal slaat wereldwijd aan en brengt een gesprek op gang over het huwelijk en monogamie, over de balans tussen veiligheid en vrijheid, tussen stabiliteit en avon-

tuur. Over ontrouw als een ontdekkings- tocht naar het Zelf.

Ze herhaalt zichzelf in haar nieuwste boek, het leidmotief uit haar Ted-talks komt terug. Maar zelfs dat stoort weinig, omdat het de consistentie en coherentie van haar denkkader enkel strakker aantrekt. In dit tweede veelgeprezen boek diept ze op een heel verfrissende en inspirerende wijze het tiende hoofdstuk uit haar eerste boek uit. *Liefde in verhouding* is opgebouwd als een vierluik: Voorbereiding, De gevolgen, Betekenissen en motieven en Voor altijd. Ze schrijft over affaires, niet omdat ze daar per se voorstander van is. Wel omdat die ons veel vertellen over liefdesrelaties. Ze gebruikt ontrouw als toegang tot het complexe landschap van relaties in de eenentwintigste eeuw, en geeft daarmee een unieke inkijk in de spelonken van het menselijk hart.

Perel schetst ook een verhelderende sociologische benadering van de geschiedenis van het huwelijk aan de hand van drie generaties vrouwen: Maria als vrouw uit de jaren vijftig, Silvia als babyboomer en haar tweeling Zac en Michelle, typische millennials. Voor Maria was het huwelijk voorname een economisch instituut met weinig uitstapmogelijkheden. Silvia kon al haar eigen leven en dus ook de liefde in eigen hand nemen dankzij feminisme, anticonceptie en abortus. Voor Zac en Michelle brengt het huwelijk dan weer verwachtingen met zich mee die tot epische proporties zijn gegroeid. Anno 2018 trouwen jonge mensen pas nadat ze alle andere belangrijke levenstaken hebben geregeld, in plaats van hoe het vroeger was voor onze grootouders: het huwelijk als een springplank naar volwassenheid en ouder-schap. Voor het eerst in de geschiedenis proberen we geborgenheid en avontuur te verenigen in het huwelijk. Bovendien leven we twee keer zo lang. Een huzarenstuk?

Al lezend wordt de lezer uitgedaagd zijn eigen denkbeelden over monogamie, seks en verraad kritisch te onderzoeken en tegen het licht te houden, en niet te blijven hangen in uitgewoonde ideeën en cliché-beelden. Perel laat alle diepmense-lijke emoties de revue passeren, een duizelingwekkende caleidoscoop van intense gewaarwordingen. Jaloezie, wraak, schaamte, angst, vergelding, hartstocht, macht, met toch steeds een ondertoon van mededogen en mildheid voor alle betrokkenen.

Zelf vind ik het allerlaatste deel misschien wel het boeiendste: ‘Wat kan een huwelijk leren van ontrouw?’ Kunnen we als koppel de affaire gewoon overslaan, ons de pijn van het verraad besparen en meteen de winst uit de crisis halen, de erotische vitaliteit in onze verbintenis injecteren? Posttraumatische groei zonder trauma? Volgens Perel kunnen we onze relatie onmogelijk affaireproof maken, en al helemaal niet met controle en veiligheidsmaatregelen. Transgressie (denk aan een overschrijding of een overtreding) wordt daardoor net nog aanlokkelijker. Zelfs in open relaties met duidelijke afspraken, zo benadrukt ze, is er ontrouw. Mensen laten zich overal ter wereld steeds opnieuw verleiden door het verbodene. Als we afspreken dat enkel tongzoenen met een derde niet kan, dan zal net die kus voortaan de ultieme verlokking belichamen, met grensoverschrijding als drijfveer. De kracht van het verbodene is een deel van wie we zijn, van onze *condition humaine*. We moeten eerder leren leven met de onzekerheden. Ze moedigt koppels aan om hier open, emotioneel riskante gesprekken over te voeren, die nieuwsgierig maken naar elkaar. Spelen met rondzwervende verlangens en de energie van die verlangens terugvoeren naar de partnerrelatie. De verleiding van het verbodene

niet negeren, maar de kracht ervan temperen door het uit te nodigen in de relatie. Bovenal moedigt Perel geliefden aan het gesprek over al deze complexe zaken aan te gaan, het erover te hebben, en niet te wachten tot het onheil geschied is en de crisis ons daar toe dwingt.

Dit bijzondere boek brengt literatuur die een beetje schuurt, knaagt aan de randen van onze normen en waarden. Het zet onze vanzelfsprekende overtuigingen wat op losse schroeven en daagt ons uit platitudes te overstijgen. De realiteit is gelaagder en ingewikkelder dan we spontaan denken. In het boek vindt de lezer ook meer dan genoeg troost door herkenbaarheid, die slingert als een rode draad doorheen de hoofdstukken.

Perel biedt leesvoer voor koppels, bedriegers en bedrogenen, maar ook voor relatietherapeuten. Ze biedt kapstukken en bruikbare concepten om met paren aan de slag te gaan maar werkt geen omlijnende methode uit, laat staan een protocol. Ze schetst eerder een benadering. Toch heb ik er als relatietherapeut veel aan in de sessies met koppels. Een interview uit *The Guardian* beëindigt ze als volgt: ‘I absolutely don’t think I’m for everyone.’ Ook dit boek, haar stijl en haar ideeën zijn niet bruikbaar voor iedereen. Desalniettemin is het verrijkend om eens door een hele andere bril te kijken.

Dat Perel geen kleur bekend doorheen haar boek, of toch niet echt, werkt ook als een soort van *cliffhanger*. De lezer wacht onbewust ongeduldig op de ontknoping. Er volgen echter helemaal geen sterke confidenties zoals bijvoorbeeld de nochtans door haar geprezen Beyoncé wel deed in haar zesde album ‘Lemonade’. Ik betrap mezelf erop al lezend uit te kijken naar een ontboezeming. Op welke manier verhoudt ze zich persoonlijk tot het thema? Wat vindt ze er van, als ze haar morele neutrali-

Liefde in verhouding – Een nieuw perspectief op trouw en ontrouw

teit even opschort en vanuit haar eigen menselijke weerloosheid en verlaatbaarheid spreekt? Die ontboezeming blijft uit en dat werkt voor mij als een spanningsboog: ik wacht op een clou of ontknoping die niet komt.

In het beste geval zet dit werk aan tot autonomie van denken van de lezer, bijvoorbeeld door te beseffen dat alles van waarde weerloos is, dat exclusiviteit een eigenschap is van alles wat waardevol is en dat we allemaal een diepgeworteld verlangen hebben om voor die ene persoon de allerbelangrijkste te zijn. In het slechtste geval kan dit boek beschouwd worden als een geraffineerde vrijbrief voor wie zichzelf wil bedienen?

Kleur bekennen is wat uitgerekend de filosoof die op de cover van haar boek ge-

citeerd wordt wel doet, zij het met milde ironie. Alain de Botton (2012) noemt een huwelijk een kooi, maar ook een mirakel van beschaving en vriendelijkheid waarvoor we allebei elke dag dankbaar mogen zijn.

Jasmien Peeters is filosoof, contextueel systeemtherapeut en (EFT) relatietherapeut. Ze werkt voor Duet relatiebemiddeling en in haar eigen praktijk. E-mail: jasmien@focus-op-verbinding.be.

Literatuur

Botton, A. de (2012). *How to think more about sex*. London: Pan Macmillan.

Lief en leed – Verhalen uit de praktijk van de psychotherapeut

Peter Rober (2017).
Leuven: Acco. 144 pp. €22.50.
ISBN 9789463442381.

Isabelle Schepens

Lief en leed – Verhalen uit de praktijk van de psychotherapeut bevat 39 korte, op zichzelf staande getuigenissen over diepmenselijke emoties en thema's als afscheid, anorexia, depressie, misbruik, zelfmoord, geweld, doodswens, gemis, verdriet, schaamte, (v)rechtscheiding, eenzaamheid, ontrouw, parentificatie, pijn, angst, twijfels, machteloosheid. De auteur Peter Rober is klinisch psycholoog en gezinstherapeut bij Context, het centrum voor relatie- en gezinstherapie van het Universitair Psychiatrisch Centrum van de KU Leuven. Verder is hij als hoogleraar verbonden aan het Instituut

voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen van de KU Leuven. Rober is auteur van verschillende boeken en heeft een blog die dezelfde naam draagt als het boek: *Lief en Leed*.

De verhalen in het boek zijn stuk voor stuk aangrijpend, herkenbaar, diepgaand, intiem, meeslepend, verrassend en ontroerend, maar altijd authentiek en eerlijk. Het boek gunt ons als lezer een blik achter de schermen van de dagelijkse psychotherapeutische praktijk, op de diepste en meest intieme zielenroerselen van onze cliënten. Het is een collage van verschillende stukjes uit de belevingswereld van cliënten die ons voortdurend een spiegel voorhoudt zodat we als therapeut kunnen stilstaan bij ons eigen handelen, dat handelen ter discussie kunnen stellen en erop kunnen inspelen door bij te sturen waar wenselijk en nodig.

Het boek vormt een warme oproep aan therapeuten om echt te leren luisteren naar de verhalen van cliënten en tussen de